

УДК 378.147:004

ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА АСТАП'ЄВА, ОЛЬГА ІВАНІВНА ПАСКЕВИЧ,
ЮЛІЯ ЯНІВНА ФЕДУЛЕНКОВА

Харківський національний медичний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ КУРСУ СТАЖУВАННЯ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ)

Зміни в системі охорони здоров'я і системі освіти в Україні вимагають інтеграції національної системи освіти, зокрема і вищої медичної, у європейський та світовий освітянський простір. Підготовці до процесу інтеграції сприяли курси педагогічного стажування працівників вищів на базі Краківського університету економіки (Польща). В межах навчання відбулася міжнародна науково-практична конференція «Інтернаціоналізація освіти як виклик для вищих навчальних закладів: українська та польська перспектива».

Метою цих заходів було підвищення ефективності навчання у коледжах і вишах за рахунок використання новітніх інноваційних технологій, обговорення питань модернізації вищої освіти в умовах глобальної інформатизації суспільства. Особлива увага приділялася використанню ІТ-технологій у сучасному педагогічному процесі, перспективам розвитку українсько-польських взаємовідношень у сфері вищої освіти і аспектам адміністрування інтернаціоналізації освіти.

Ключові слова: вища освіта, інтернаціоналізація, ІТ-технології, інноваційні технології, online-комунікації.

Сучасні зміни в системі охорони здоров'я та системі освіти, які ініційовані Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року законом «Про вищу освіту», вимагають інтегрування національної системи освіти у європейський та світовий освітній простір [1, 2]. Однією з подій щодо реалізації програми змін стало проведення курсів педагогічного стажування працівників закладів вищої освіти на базі Краківського економічного університету (Польща) з 5 до 22 лютого 2019 р. Вивчалися основні положення Польсько-українського проекту щодо педагогічного стажування. Крім того, 21 лютого 2019 р. у межах цієї події проходила Міжнародна науково-практична конференція «Інтернаціоналізація освіти як виклик для вищих навчальних закладів: українська та польська перспектива» на базі Краківського університету економіки. Курс стажування складався з трьох модулів, два з яких включали заочне навчання в режимі online-лекцій, третій модуль — очний, складався з лекційного курсу, практичних занять, методичної конференції у прямому контакті в аудиторії університету [3].

Метою стажування було визначення основних чинників, що впливають на стратегію вищих навчальних закладів України та Польщі щодо поліпшення ефективності навчання за рахунок використання сучасних інноваційних технологій, а також інтернаціоналізації освіти. Серед основних питань були такі, як оцінка сучасного рівня інтернаціоналізації

українських і польських вищих навчальних закладів, основних факторів, які впливають на цей процес, або навпаки перешкоджають йому. Увага приділялась визначенню конкурентних переваг українських та польських університетів та реформи вищої освіти в Україні та Польщі. Окремо обговорювався вплив сучасних змін системи вищої освіти обох країн на процес інтернаціоналізації. Були висвітлені питання модернізації вищої освіти в умовах глобальної інформатизації суспільства. Особлива увага приділялась використанню ІТ-технологій у сучасному педагогічному процесі. Обговорювались також питання щодо перспективи розвитку українсько-польських взаємовідношень у сфері вищої освіти та адміністративні аспекти інтернаціоналізації навчання [3].

Що має на увазі процес інтернаціоналізації у навчанні, тим паче у вищій школі? Передусім це проведення міжнародних тематичних конференцій, тренінгів, обмін досвідом, обговорення проблемних питань та пошук шляхів їх вирішення; проведення міжнародних комплексних іспитів. Ця програма буде здійснюватися завдяки прямому контактуванню спеціалістів. Треба зазначити, що в умовах сучасного суспільства спілкування поліпшується у разі впровадження online-технологій та форм інтерактивних комунікацій. Наприклад, однією з форм online-навчання та спілкування є тьюторство [4].

Питання тьюторства обговорювались на online-лекціях.

Хто такий тьютор? Тьютор — це викладач, який здійснює підтримку освітньої діяльності учня

з урахуванням особливостей його особистості, способу життя і поведінки. Позиція тьютора характеризується такими особливостями:

- установкою на самоосвітню діяльність учня;
- готовністю завжди надати як інформаційну, так і психологічну підтримку;
- орієнтацією на дослідницьку діяльність студентів.

У своїй діяльності тьютор грає ролі:

- наставника з точки зору допомоги студентові в організації його навчальної і професійної діяльності;
- вихователя, тому що його цікавлять не тільки змістовні, але і психологічні аспекти роботи того, хто навчається;
- консультанта, бо тьютор консультує учня з незрозумілих питань, показує йому шлях, аби він сам міг навчитися вирішувати існуючі проблеми. Він виводить учнів з глухого кута, якщо самі вони вийти з нього вже не можуть. Тобто сукупність функцій, які виконуються тьютором, — це навчання, викладання, консультування, наставництво, перевірка та рецензування контрольних робіт, організація групових занять.

Стосовно кількості студентів у групах, де використовують тьюторство, то відомо, що в університетах Великої Британії пропонується тьюторська система викладання «очі в очі», при цьому група налічує лише 6–8 студентів, і цей метод є інтегральним для навчання [5, 6]. В університетах Австралії, Нової Зеландії та Південної Африки тьюторський клас, навпаки, налічує 30–40 студентів. У коледжі Святого Джона та інших американських коледжах до тьюторських класів включають 12–16 студентів і тьюторство розподіляють на математичне (наприклад, евклідова геометрія), мовне — лінгвістичне (наприклад, переклад античних поем Греції) і т. ін.

Тьютори допомагають студентам вивчати матеріал і на індивідуальних курсах, при цьому особливу увагу приділяють:

- а) досвіду навчання з окремого предмета або з кількох предметів;
- б) розподілові часу з метою його раціонального використання;
- в) методам керування стресом, тобто використовують досвід подолання стресової ситуації;
- г) ефективному читанню — надають досвід вибіркового читання необхідної літератури, щоб не витрачати часу на читання другорядної літератури;
- д) досвіду стенографування — навчають основам швидкопису під час отримання великого масиву інформації;
- е) написанню тестів — за короткий проміжок часу передають досвід правильного ставлення до запитань та логічного мислення під час тестування;
- ж) розумінню, як виконувати самостійну роботу (Syllabus) за допомогою різних навчальних платформ в Інтернеті.

Останніми роками згадується тьюторство на основі використання комп'ютера (тьютор — це комп'ютерна програма, метою якої є допомога користувачеві (студентові) навчитися користуватися

програмним навчальним продуктом. Тьюторські школи постійно розвиваються, з приводу чого проводяться численні конференції з тьюторства.

Доведено, що студенти вчать у групах краще, ніж наодинці, тому що існує велика імовірність зникнення мотивації до навчання, коли вони залишаються сам на сам (зазвичай студенти опановують знання не для професії, а щоб скласти іспити) [5, 6]. Якщо зникає мотивація, то вони не шукають необхідні знання, тим більше, що не розуміють для чого. Чим відрізняється процес навчання дитини та дорослої людини? Діти навчаються, пробуючи різні речі та бавлячись. Дорослі опираються на досвід, вони не навчаються з книжок, бо книжка їх ні до чого не мотивує. Діти навчаються тому, що їм цікаво, а дорослі, коли знають для чого, і це дуже важливо розуміти.

Особлива увага приділяється участі у дистанційному курсі навчання, що допоможе не загубити, а підвищити мотивацію, коли для студента є можливість обговорення своїх питань з викладачем, та дискутування в online-групі. Краще, коли дистанційний курс складається не одним, а кількома викладачами, це значно підвищує ефективність та якість навчання і запобігає виникненню помилок. Для студента є також важливим те, що завдання, зроблене в лабораторії або на практичному занятті, можна ще раз передивитись за допомогою інтернет-ресурсів у режимі online. Покращенню засвоєння навчального матеріалу допомагає використання словника з дисципліни або словника картинок, чи ілюстрацій, з дисципліни.

Використання ІТ-технологій у процесі навчання є основою для ще одного сучасного методу викладення — гейміфікації, тобто методу ділової гри. Використання цього методу сприяє позитивному вирішенню завдання незалежно від ступеня підготовки студентів до практичного заняття, отриманню професійно-орієнтованих навичок у процесі дії та надає великі можливості отримати результати завдяки розв'язанню ситуаційних задач.

Прикро, що зазвичай Інтернет використовують тільки для зберігання будь-якої інформації, а треба долучати ресурси Інтернету, які відомі студентам, для їх ефективнішого навчання. Тобто вкрай важливо впроваджувати активні форми навчання. Як приклад існує програма Kahoot, яка дозволяє проводити тестування студентів анонімно під будь-яким ім'ям за допомогою смартфонів або інших гаджетів, які є у всіх студентів у групі або на лекції. Смартфони замість пристроїв, які іноді заважають викладачеві на практичному занятті або на лекції, а іноді й перешкоджають роботі, завдяки використанню такої програми, навпаки, допоможуть полегшити отримання знань. Інша програма, QR-коди, дозволяє переформувати Інтернет-адресу у зручний код. Приміром, викладач може закласти інформацію про підручник у QR-код і студенти наприкінці заняття сканують його. При розскануванні вони легко зрозуміють усю надану інформацію. На практичних заняттях у циклі стажування надана інформація щодо використання так званих «квестів» для викладачів і студентів. Утім, постійно треба пам'ятати,

якщо викладач пропонує дуже багато матеріалу — це не є доброю порадою, оскільки студенти не будуть знати конкретно, що саме їм вчити. Популярними є так звані «оксфордські дебати», які заохочують студентів до роботи в аудиторії незалежно від ступеня їх підготовки до заняття (часто студенти приходять на заняття не підготовленими, або лише частково підготовленими) [5]. Наприклад, під час таких «дебатів» ідеться про те, як вони будуть поділені на групи, як будуть проходити заняття, які результати вони отримають. Такий прагматизм працює тільки на користь навчальному процесу.

На курсі стажування йшлося про те, що для кожної форми навчання, особливо для дистанційного online-курсу, важливо підготувати організаційні питання для студентів, озвучити цілі навчання, тематичний план та розклад занять, правила та умови щодо контролю отриманих знань — кількість модулів, наявність екзамену з дисципліни. Розглядається також таке актуальне питання, коли студент бажає змінити очну форму занять на online-навчання, то на це потрібна згода завідувача кафедри, згода проректора з online-навчання [6].

Дуже важливе питання — як упроваджується контроль online-навчання? Перш за все, якщо викладач дійсно працює, він знає усіх своїх студентів. Українці важливо проводити кінцевий екзамен з дисципліни у стінах університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [Електронний ресурс] / Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/leans/show/344/2013>
2. Закон Про вищу освіту [Електронний ресурс] / закон Про вищу освіту № 1556_VII/2014. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/leans/show/1556_18.
3. <https://www.learning.ox.ac.uk/support/teaching/resources/teaching/>.
4. <https://teaching.unsw.edu/tutorials>.
5. <https://www.youtube.com/watch?v=gqra4baNnP8>
6. <https://www.uwaterloo.ca/centre/for-teaching-excellence/teaching-resources/teaching-tips/planning-courses/tips-teaching-assistants/key-strategies-effective>

Стаття надійшла до редакції 23.05.2019.

О. Н. АСТАПЬЕВА, О. И. ПАСКЕВИЧ, Ю. Я. ФЕДУЛЕНКОВА

Харьковский национальный медицинский университет

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ПРЕПОДАВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ (ПО МАТЕРИАЛАМ КУРСА СТАЖИРОВКИ И МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ПО ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ)

Изменения в системе здравоохранения и системе образования в Украине требуют интеграции национальной системы образования, в том числе и высшей медицинской, в европейское и мировое просветительское пространство. Подготовке к процессу интеграции способствовали курсы педагогической стажировки преподавателей вузов на базе Краковского экономического университета (Польша). В рамках стажировки состоялась международная научно-практическая конференция «Интернационализация образования как вызов для высших учебных заведений: украинская и польская перспектива».

Целью этих мероприятий было повышение эффективности обучения в вузах и колледжах за счет использования новейших инновационных технологий, обсуждение вопросов модернизации высшего образования в условиях глобальной информатизации общества. Особое внимание уделялось использованию IT-технологий в современном педагогическом процессе, перспективам развития украинско-польских взаимоотношений в сфере высшего образования и аспектам администрирования интернационализации образования.

Ключевые слова: высшее образование, интернационализация, IT-технологии, инновационные технологии, online-коммуникации.

O. ASTAPIEVA, O. PASKEVYCH, Y. FEDULENKOVA

Kharkiv National Medical University

MODERN TRENDS OF TEACHING IN HIGHER EDUCATION (ON MATERIALS OF THE TRAINING COURSE AND INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERNATIONALIZATION OF EDUCATION)

Changes in the system of health protection and education in Ukraine require the integration of the national education system, including higher medical, in the European and world educational space. To prepare for the integration process, various trainings, training courses, conferences are held. One of such events was the courses of pedagogical training of employees of higher educational institutions, which were held from 5 to 22 February 2019 in Krakow (Poland) on the basis of the University of Economics. In addition, the international scientific and practical conference "Internationalization of education as a challenge for higher education institutions: Ukrainian and Polish perspective" was held within the boundaries of this conference.

The purpose of these activities was to improve the effectiveness of learning in higher education through the use of latest innovative technologies, discussing the issues of modernization of higher education in conditions of global Informatization of the society. Special attention was paid to the use of IT technologies in the modern pedagogical process. Also discussed were the prospects for the development of Ukrainian-Polish relations in the field of higher education and aspects of administration of internationalization of education.

Keywords: higher education, internationalization, IT technologies, innovative technologies, online communications.

Контактна інформація:

Астап'єва Ольга Миколаївна
канд. мед. наук, доцент кафедри радіології та радіаційної медицини
Харківського національного медичного університету
тел.: +38 (057) 764-74-10
E-mail: astapeva_on@ukr.net